

TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE SINAVLARIN HAZIRLANMASI VE UYGULANMASI

Dursun Köse

Özet

Eğitim ve öğretimde sınavlar ve sınav süreci, öğretimin programlanması, uygulanması ve yöntem seçimi kadar önemlidir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretildiği ortamlarda sınavların hazırlanması ve uygulanmasında yaşanan sorunlar kimi zaman sınav sürecinin başarısızlıkla sonuçlanması ve uygulanan sınavın güvenilirlikten çıkmasına neden olmaktadır. Çoğu zaman da öğretim programı ile sınavların uyuşmama sorunu bulunmaktadır. Bu araştırmada, sınav sürecinde yaşanan olumsuzlukların asgari düzeye indirilmesi, sınavların nesnel olması için atılması gereken adımların neler olması gerektiği açıklanmaya çalışılmıştır. Avrupa Konseyi Yabancı Diller Ortak Başvuru Metni'ndeki sınavlarla ilgili bölüm bu çalışmaya kaynak oluşturmuştur.

Anahtar sözcükler: Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, dil sınavları, CEF

PREPARING AND APPLICATION EXAMINATIONS IN TEACHING TURKISH AS FOREIGN LANGUAGE

Abstract

Examinations and examination process in education and teaching are as important as teaching programming and its implementation, and method choosing. In the situations where Turkish is taught as a foreign language the problems faced with in the preparation and implementation of examinations at times cause to result in failure in examination process, and to fall far from the reliability in the implementation of the examination. And very often there is a discordance problem between teaching program and examinations. In this research, the reduction of complications faced with in examination process to minimum level, and requisite measures for the objective examinations will be explained. The Common European Framework of Reference for Languages is to be main source for this work.

Key words: Teaching Turkish as a foreign language, language testing, CEF

1. Giriş

Hayatımızın hemen hemen her evresinde karşımıza çıkan, ölçme, test, kontrol, sınav, deneme, mülakat, sözlü, yazılı, soru, soru, değerlendirme vb. kavramlarla tanımlanan ama kısaca *sınav* dediğimiz olgu, eğitim ve öğretimin vazgeçilmez parçası, çoğu zaman kabusumuz, korkumuz olmuştur. Sınavlar hayatımızın bir çok evresinde hedefe ulaşmak için bir geçit, bir köprü görevi üstlenmiştir. İlkokuldan itibaren sınıf geçme sınavları, daha iyi bir okulda okumak için girilen sınavlar, meslek edinmek için üniversite giriş sınavları, üniversitede ara sınavlar, final sınavları, özel yetenek sınavları, dil sınavları ve buna benzer yüzlerce sınav. Bu sınavlar içerik ve amaç yönünden farklılık göstermektedir. Yabancı dil sınavları da bu yönüyle hedeflediği amaca göre farklılıklar gösterir. Bu çalışmada, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlere uygulanacak sınavların hangi bilimsel temele dayandırılması gerektiği ve sınav hazırlama, uygulama ve değerlendirme ölçütleri açıklanmaya çalışılmıştır. Örnek model oluşturması bakımından Ankara Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Araştırma ve Uygulama Merkezi (TÖMER) tarafından uygulanan sınavlar seçilmiştir. Zira Ankara Üniversitesi TÖMER, öğretim programlarını ve sınavlarını Ortak Başvuru Metni'ne (CEF) göre düzenlemiştir.

2. Ortak Başvuru Metni (CEF)

Avrupa Konseyi Yabancı Diller Ortak Başvuru Metni (The Common European Framework of Reference for Languages), Avrupa eğitim sistemindeki öğretim programları, ders kitapları, sınavları, öğretim yöntem ve teknikleri ile öğretim stratejilerini kapsayan ve rehber niteliği taşıyan ortak bir çalışmadır. Bu çalışmaya göre yabancı dillerin öğretiminde esas alınması gereken dil düzeyleri A1, A2, B1, B2, C1 ve C2 bölümlerinden oluşmaktadır. Her bölüm kendi içinde 4 temel dil becerisini tanımlayan betimlemelerden oluşmaktadır. Bunlar okuma, dinleme, konuşma, ve yazma becerileridir. Hazırlanacak ve uygulanacak sınavların değerlendirilmesinde öğrenenin, belirlenen becerileri ne ölçüde yapabildiği tespit edilecek, dil düzeyi belirlenmiş olacaktır. Belirlenen düzeyin doğruluğu uygulanacak sınavların standartlara göre hazırlanmış olmasına bağlıdır. Aksi takdirde farklı kurum ya da kişilerce hazırlanan ve uygulanan sınavlara katılan bireylerin dil düzeyleri birbirinden farklı olacaktır. Bu nedenle aynı yapıyı değerlendirdikleri düşünülen iki sınav arasında bir uyuma olması gerekmektedir. Ortak Başvuru Metni'nde bu konu "uyumlu geçerlilik" (GER: 2002: 157) kavramı ile açıklanmıştır.

3. Sınavlarla ilgili bazı sorular

1. Hazırlanan sınavlar öğretim programı ile uyuyor mu?

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde temel amaç Türkçe öğrenmek isteyenlere hedef dilde konuşma, okuma, dinleme ve yazma becerilerini kazandırmaktır. Ders kitapları ve öğretim programları buna göre hazırlanmış mıdır? Sınavların amacı ise belirli bir sürenin sonunda kazandırılması hedeflenen becerilere öğrencilerin ulaşip ulaşmadığıdır. Sınavlar, belirli bir sürede öğrenciye kazandırılan becerilerin test edilmesini mi içeriyor?

2. Sınavları kim hazırlıyor, kim uyguluyor?

Sınav hazırlama konusu farklı bir uzmanlık alanı gerektirir. Sınav hazırlama ve uygulama komisyonları oluşturuluyor mu? Hazırlanan sınavlara, ölçme ve değerlendirme uzmanı görüşü alınması sağlanıyor mu?

3. Sınav ortamı elverişli mi?

Sınavın yapıldığı ortamlar sınav yapmaya elverişli mi? Işıklandırma, gürültü, görsel ve işitsel cihazların yeterliliği gibi unsurlar sınavdan önce kontrol ediliyor mu?

4. Metin Seçimi

Metin seçimi, hazırlanacak bir sınavın öğretim programıyla tutarlı olması adına, son derece önemlidir. Anlama becerisi, okuma ve dinleme metinleri yoluyla ölçülmektedir. Metinlerin seçimi konusunda Milanovic şu noktalara dikkat çekmektedir. Milanovic'e göre metin seçimi konusunda testi hazırlayan ve uygulayan kişiler şunları yapmalıdır (Milanovic: 2002: 24):

1. Metinler durumsal içerikli ve gerçek hayatı yansıtıcı olmalıdır ve tam olarak herhangi bir yerden kopyalanmamalıdır.

2. Durumlar ve konular testi alan kişinin düzeyine uygun olmalı ve yabancılık çekmeyecekleri şekilde konuların düzenlenmesi gerekmektedir.

3. Belirli bir konuyu sunarken, açık bir amaç güdülmesi ve diğer katılımcılarla beraber söz konusu duruma uygun yapılar elde edilmelidir.

4. Başarı ölçütlerinin bir konuyu tamamlarken açık olması gerekmektedir.

5. Metinlerin Güvenirliği

Metinleri seçerken ve metinlere konu olacak yönergeleri düzenlerken konuların durumsal güvenirliliği veya katılımcıların metne bağlı olarak karşılaştıkları sorunlar, metinlerle ilgilenirken doğal olarak oluşabilecek durumlardır. İnsanların nasıl okudukları ve dinledikleri hakkında tam ve yeteri kadar bilgiye sahip olunmadığın-

dan hazırlanan testin güvenilirliği çok önemlidir. Buna rağmen metinlerle maddeler arasındaki uyum yetersizliğini veya katılımcıların bundan dolayı hataya düşmelerini ayırt edebilmek mümkündür. Bu nedenle Milanovic (2002: 25), sınavlarda kullanılacak metin seçimi ile ilgili aşağıdaki önerilerde bulunmaktadır. Bu metinler okuma ve dinleme metinlerini kapsamaktadır.

1. Metin seçiminde en iyi ve doğru kaynakların kullanılması.
2. Daha az kabul edilebilir metin kaynaklarına yer verilmesi (özel amaçlı materyaller).
3. Öznellikten kaçınma konusunda genel uyarı: Kültür, cinsiyet, yaş vb. konuları içeren metinlerin seçilmemesi.
4. Metinlerin geçmişte kabul edilmeme nedenlerinin listesi.

Sınav komisyonlarınca bir soru bankasında toplanan metinler yine bu komisyonlarca değerlendirildikten sonra sınav metni olarak ayrılabilir. Kabul edilmeyen metinlerin kabul edilmeme nedenleri aşağıdakileri içerebilir:

1. Çok fazla kültürel ya da bölgesel bilgi içermesi.
2. Uygunsuz konular içermesi. Adayların rahatsızlık duyabileceği savaş, ölüm, politika ve dini inançlar vb.
3. Adayların yaş grubu tecrübelerinin dışındaki konuları içermesi.
4. Sözcük ve içerik bakımından aşırı yüksek düzeyde zorluk içeren metinler.
5. İçerik bakımından hatalar içeren metinler. (yanlış bilgi aktaran metinler, dilbilgisi hataları olan metinler).
6. Özgün metnin yanlış ya da eksik düzeltilmesi.

Milanovic (2002: 25), sınav hazırlayanların önlerinde bir kontrol listesinin olması gerektiğini belirtmektedir. Sınav hazırlayan kişi bu listedeki soruları cevaplayarak ya da yanına bir “√” işareti koyarak metinlerin seçiminde sağlıklı bir süreç izlemiş olur.

1	Metnin konusuyla ilgili kaynağa ulaşılabilir mi ve kültürel bir metin olarak kabul edilebilir mi?	√
2	Düzeye uygun zorluk derecesine sahip mi?	√
3	Odaklanılan dilbilgisi konusunu test etmeye uygun mu?	√
4	En az 16 soru üretebilecek kadar uzun mu?	√
5	Uygun bir başlığı var mı?	√

6. Soruların oluşturulması

Yukarıdaki özellikler dikkate alınarak seçilmiş metinlere uygun soruların hazırlanması konusunda da dikkat edilmesi gereken durumlar aşağıda maddelenmiştir:

1. Gereken soru sayısı üretilmiş mi?
2. Sorular parçanın tümüne dağıtılmış mı?
3. Farklı dil yapılarına değinilmiş mi?
4. Birbirine bağlı soruların olmadığı kesin mi?
5. Teknik hatalardan kaçınılmış mı?
6. Örnek cevap verilmesi gerekiyor mu?
7. Detaylı bir cevap anahtarı ayrı bir kağıtta hazırlandı mı?

Metin seçimi, dinleme ve okuma anlama sınavlarının sağlıklı ve güvenilir bir şekilde hazırlanması ve uygulanması bakımından önemlidir. Yazma becerisini ölçmek için hazırlanan sorular da şayet bir metinden hareketi içeriyorsa bu önem yazılı anlatım sınavı için hazırlanan metinleri (yönerge) de kapsamaktadır.

7. Ölçme Teknikleri

Bugün, Ankara Üniversitesi TÖMER tarafından Ortak Başvuru Metni ölçütlerine uygun olarak uygulanan sınavların geleneksel sisteme göre en belirgin farkı, dikte ve dilbilgisinin doğrudan ölçülmemesidir. Bu iki alan dört temel beceriyi destekleyen alanlar olduğu için doğrudan bir ölçme yapılması gerekmemektedir. Ancak yazma becerisini ölçerken dikte ve dilbilgisi hataları değerlendirmeye ve puanlamaya alınmaktadır. Sınavlar genel olarak iki bölümden oluşmaktadır.

1	Yazılı Sınavlar	Okuma – Anlama Dinleme – Anlama Yazma
2	Sözlü Sınavlar	Karşılıklı Konuşma Sözlü Anlatım

TÖMER'in uygulamada olan sınav sistemi yazılı ve sözlü sınavlardan oluşmaktadır. Bu sistem kur atlama sınavları, sertifika sınavları ve diploma sınavları için geçerlidir. Sınavların hazırlanmasında metin seçimi kadar sınavın teknik ayrıntıları da önemlidir. Sınavın teknik olarak dökümünü Milanovic (2002: 29) şu şekilde belirtmektedir:

1. Sınav süresi.
2. Sınavın kaç bölümden oluştuğu.
3. Her bölümde kaç sorunun olduğu.
4. Her bölümde kullanılan soru türlerinin ne olduğu.
5. Kullanılan metinlerin uzunluğu.
6. Parçaların formatları ve uzunlukları.
7. Her soru için verilen puan ve toplam puan.
8. Ölçme ve değerlendirme ayrıntıları.
9. Notlandırma şemasının nasıl çizildiği ile ilgili detaylar.
10. Sınavı yapan kişinin notlandırma sistemi.
11. Kontrolsüz yazma ve sözlü sınavın değerlendirilmesi ölçütleri.
12. Notlandırma prosedürün ayrıntıları ve sonuçların bildirilmesi.

Sınava girecek kursiyerlerin sınav sistemi hakkında bilgi sahibi olmaları onların doğal hakkıdır. Bunun için sınıf içi uygulamalarda yapılan deneme sınavları ya da ders programının kendisi öğrencilere sınavlar ilgili elbette fikir vermektedir. Ancak sınava dışardan katılan ve daha önce sisteme dönük bilgisi olmayanlar için de bir sınav kılavuzunun bulunmasında yarar görülmektedir.

8. Sınavın İçeriği

Sınavın içeriği, öğrencilerin buldukları dil düzeylerine göre değişmektedir. Sadece metinlerin zorluk dereceleri ya da dilbilgisel yapılarının ağırlıklarına göre değil aynı zamanda temel, orta ve yüksek düzeyler için belirlenmiş olan sözcük varlığına dikkat edilmelidir. Sınav içeriğinde, ders programında hiç karşılaşmadığı sözcükler ya da dilbilgisel yapılara yer verilmesi sınavı güvenli durumundan çıkarmaktadır. Avrupa Konseyi Ortak Başvuru Metni'ne göre B2 düzeyi için tasarlanmış bir sınavın içeriği aşağıda Tablo 1'de örnek olarak verilmiştir.

Sınavın içeriğini, genel konularda kendini yeterli ölçüde ifade edebilmesi, bir metin okuduğunda ya da duyduğunda anlayabilmesi, mektup, dilekçe veya iş başvurusu yazabilmesi, televizyon, gazete gibi kitle iletişim araçlarındaki bilgileri kısmen anlayabilmesi, başkalarına aktarabilmesi, uzun ve kapsamlı mektup yazabilmesi gibi beceriler oluşturmaktadır.

Tablo 1 Sınavın İçeriği

Alan	Beceri
Okuma- Anlama	Genel konuları içeren metinleri anlayabilme ana fikrini çıkarabilme. Gazete haberlerini ana hatlarıyla anlayabilme. Kişisel mektuplardaki duygu ve düşünceleri anlayabilme.
Dinleme- Anlama	Kulak alışkanlığını geliştirme Doğal ortama yatkınlığını sağlama Günlük konuşmaları takip edebilme Radyo ve televizyon yayınlarının ana fikrini anlayabilme
Yazma	Gelişmeler ve olaylar hakkında haberleşebilmek için mektup veya elektronik posta yoluyla haberleşebilmek. Duygu ve düşüncelerini bir mektupla ifade edebilme.
Karşılıklı Konuşma	Konuşmayı başlatma, sürdürüebilme. Şaşırma, mutluluk, üzüntü gibi duyguları ifade edebilme. Karşılıklı fikir alışverişinde bulunma.
Sözlü Anlatım	Kısa bir alıntıyı metne sadık kalarak basit bir dille aktarabilme. Metin ile ilgili kişisel düşünceleri açıklayabilme.

9. Sınav Soru Tipleri

Tablo 2 Sınav Soru Tipleri

Alan	Beceri
Okuma- Anlama	Eşleştirme - Doğru yanlış - Çoktan seçme - Sıraya koyma - Boşluk doldurma
Dinleme- Anlama	Eşleştirme - Doğru yanlış - Çoktan seçme - Boşluk doldurma
Yazma	Metinden, resimden, tümceden, resim zincirinden hareketle metin, mektup ya da diyalog oluşturma.
Karşılıklı Konuşma	Sınava katılan iki adaya farklı ama birbiriyle bağlantılı iki önerge verilerek karşılıklı konuşmalarını sağlama.
Sözlü Anlatım	Verilen bir metin, resim, resim zinciri, tümce ile ilgili düşünceleri anlatma.

10. Sınavların Değerlendirilmesi

Avrupa Konseyi Yabancı Dil Öğretimi Ortak Başvuru Metni, değerlendirmeye ilgili Tablo 3’de belirtilen ayrımları yapmıştır. Yapılan bu ayrımlar sadece bilgilendirme amacını taşımaktadır (GER: 2003: 178) .

Tablo 3 Değerlendirme Türleri

1	Başarı değerlendirmesi	Yeterlik değerlendirmesi
2	Ölçüye dayalı olan	Ölçüte dayalı olan
3	Üst düzey öğrenme	Devamlılık
4	Devamlı değerlendirme	Değişmez değerlendirme noktaları
5	Biçimlendirici değerlendirme	Toparlayıcı değerlendirme
6	Doğrudan değerlendirme	Dolaylı değerlendirme
7	Performans değerlendirmesi	Bilgi değerlendirmesi
8	Öznel değerlendirme	Nesnel değerlendirme
9	Kontrol listesindeki değerler	Performans değerleri
10	İzlenim	Kılavuzlu yargı
11	Bütüncül değerlendirme	Analitik değerlendirme
12	Sıralı değerlendirme	Ulamsal değerlendirme
13	Diğer kişilerce değerlendirilme	Öz değerlendirme

Başarı değerlendirmesi, belirli hedeflere ulaşmada gösterilen başarının, öğretilen bilginin değerlendirilmesidir. Bu yüzden başarı değerlendirmesi, haftalık ya da dönem içinde yapılan çalışma, ders kitabı ve öğretim programı ile ilgilidir. Başarı değerlendirmesi, dersi temel alır ve içeriğe ait durumu betimler.

Yeterlik değerlendirmesi ise konuyu ders dışındaki gerçek dünyada uygulamaya geçirirken kişinin yapabildiğinin ve sahip olduğu bilginin değerlendirilmesidir. Öğretmenler, öğrettikleri konunun dönütünü alabildikleri başarı değerlendirmesinde daha fazla ilgi duyma eğilimindedirler. Başarı değerlendirmesi yaklaşımının yararı, öğrencinin deneyimine daha yakın olmasıdır. Yeterlik değerlendirmesi yaklaşımının olumlu yönü ise herkesin bulunduğu düzeyi görmesini sağlar. Sonuçlar ortadadır.

Gereksinimlerin öne çıktığı öğretim ve öğrenme ortamında iletişim açısından test yaparken başarı ile yeterliğin temel alındığı ayrımın ideal şartlarda az olması gerektiği ortaya atılabilir. Başarı değerlendirmesi, dilin verilen belli durumlarda pratik açıdan nasıl kullanıldığını test etmeyi ve ortaya çıkan yeterliği dengeli bir şekilde resimlemeyi amaçladığı ölçüde bir yeterlik açısına sahiptir. Yeterlik değerlendirmesi ise dilin yanı sıra öğrenciye bilgisini sergileme şansını veren şeffaf bir öğretim programına dayanan bir takım iletişimsel etkinlikleri içermenin yanında başarı unsuruna da sahiptir (GER: 2003: 178-179).

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılması öngörülen değerlendirme türü “başarı değerlendirmesi” olmalıdır. Ancak birden fazla değerlendirme türü ile de program geliştirmek olasıdır. Ne var ki bir programda 4 ya da 5 kategoriden fazlasının uygulanması “aşırı bilişsel yüklemeye” (GER: 2003: 187) yol açar.

Sonuçta; öğrenenlerin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak bir seçim yapılmalıdır. TÖMER'in sınav sistemi başarı değerlendirmesine iyi bir örnek oluşturmaktadır.

Milanovic'e göre (2002: 24), test geliştirmek ve yüksek kalitede test almak için uygun sistemler ve prosedürler sadece testi üretmek için değil aynı zamanda onu değerlendirmek için kurulmalıdır. Testlerin eğitimsel gelişim sağladığı ve toplum üstünde etkisi olduğu kabul edilir. Test geliştiriciler testlerin olumsuz bir etkiye sahip olmamaları yönünde bir amaçla konuyu işlemeliler ve olumlu etkiyi başarmak için çabalamalıdır.

Bu etki en az iki düzeyde işlenir:

1. Genel olarak eğitim ve toplum.
2. Testlerden ve test sonuçlarından doğrudan etkilenen insanlar.

10.1 Sözlü ve Yazılı Sınavların Değerlendirilmesi

Sınavların değerlendirilmesi, yazılı sınavlarda (okuma- dinleme- yazma) belirlenen not çizelgesine göre yapılmaktadır. Ancak, karşılıklı konuşma ve sözlü anlatım bölümlerinde, sınavı yürüten öğretim elemanlarının bakış açıları ve kişisel değerlendirmeleri puanlamada farklılıklar göstereceğinden sözel bölümdeki sınavın değerlendirilmesi aşağıdaki ölçütlere göre yapılmalıdır.

Tablo 4 Değerlendirme Ölçütleri

1	Tutarlılık	Genel geçerliliği olan birçok konuda konuşabilmesi ve kendi bakış açısını değerlendirebilmesi için geniş ve yeterli derecede konuşma çeşitliliğine sahip olmalıdır; konuşma esnasında belirgin bir şekilde sözcükler aramaz ve konuşmasını birkaç tümce yapısı yardımıyla gerçekleştirmez.
2	Doğruluk	İletişimde, dilbilgisine hakim bir davranış gösterir. Yanlış anlamalara yol açacak hatalar yapmaz ve yaptığı hataları kendisi düzeltir.
3	Akıcılık	Konuşma akışını aynı hızda sürdürebilir. Duruma göre sözcük veya tümce kalıplarını bulmada biraz düşünse bile bu durum konuşma sürecinden kopmalara yol açmaz.
4	Etkileşim	İletişime doğrudan başlayabilir, gerekli durumda konuşucu rolünü üstlenebilir, isterse konuşmayı sonlandırabilir, emin olduğu konularda konuşmaya eklemeler yapabilir ve başkalarını konuşmaya davet edebilir.

10.2 Sözlü Anlatım

Konuşma becerisinin ölçüldüğü sözlü anlatım sınavlarının değerlendirilmesinde Tablo 5'teki ölçütlerin göz önünde bulundurulması sınavın güvenli olarak değerlendirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu tablo değerlendirme esnasında sınavı uygulayan kişilerin elinde olması gerekir. Konuşma becerisinin ölçüldüğü durumlarda en az iki uzmanın bulunmasında yarar vardır.

Tablo 5 Sözlü Anlatımı Değerlendirme

1	Dilbilgisi	Olası dilbilgisi görünümünde yarıdan fazla yanlış yapıyor. Olası dilbilgisi görünümünde yarıdan az yanlış yapıyor. Olası dilbilgisi görünümünde hiç yanlış yapmıyor.
2	Sözcük Bilgisi	Düzeyinden beklenen sözcükleri hiç kullanmıyor. Düzeyinden beklenen sözcükleri sınırlı sayıda kullanıyor. Düzeyinden beklenen sözcüklerin tamamını kullanıyor.
3	Akıcılık	Konuşmasında hiç akıcılık yok. Bazı duraksamalarla birlikte, konuşması genel olarak akıcı. Kendine güveni var ve akıcı konuşuyor.
4	Tutarlılık	Tümceler birbiriyle bağlantılı değil. Tümceler birbirleriyle ve konu ile çok fazla bağlantılı değil. Tümceler mantıksal olarak birbirleri ve konu ile oldukça bağlantılı.
5	Sesletim	Sözcüklerin çoğunu yanlış sesletiyor. Bazı sözcükleri yanlış sesletiyor. Hemen hemen bütün sözcükleri doğru sesletiyor.

10.3 Karşılıklı Konuşma

Konuşma becerinin ölçüldüğü bir başka durum ise karşılıklı konuşma sınavıdır. Bu sınavın uygulanmasında ve değerlendirilmesinde Tablo 6'da gösterilen ölçütler göz önünde bulundurulmalıdır. Bu tablo sınavı değerlendiren öğretim elemanının elinde olması gerekir. Uzman her Tablo 6'daki her bir alt başlık için 0-3 arası puanlama yapabilir. sonuçlar toplandıktan sonra toplam puan, sınavı uygulayan uzman sayısına bölünür.

Tablo 6 Konuşma Sınavını Değerlendirme

1	Dilbilgisi	Olası dilbilgisi görünümünde yarıdan fazla yanlış yapıyor. Olası dilbilgisi görünümünde yarıdan az yanlış yapıyor. Olası dilbilgisi görünümünde hemen hemen hiç yanlış yapmıyor.
2	Sözcük Bilgisi	Düzeyinden beklenen sözcükleri hiç kullanmıyor. Düzeyinden beklenen sözcükleri sınırlı sayıda kullanıyor. Düzeyinden beklenen sözcüklerin çoğunu kullanıyor. Düzeyinden beklenen sözcükleri yeterli sayıda kullanıyor.

3	Akıcılık	Konuşmasında hiç akıcılık yok. Yavaş konuşuyor, kendine güvenmiyor, sık sık duraksıyor. Bazı duraksamalarla birlikte genel olarak konuşması akıcı. Kendine güveni var ve akıcı konuşuyor.
4	Dinleme Becerisi	Konuşan öğrenciyi anlamıyor. Konuşulanı anlamak için sık sık tekrar ettiriyor. Konuşulanı kolaylıkla anlıyor.
5	İletişim Kurma	Hiç aktif değil. Genellikle aktif. Oldukça aktif.
6	Diyaloğu Sürdürme	Sorulara tek sözcükle yanıt veriyor.(evet!- hayır!) Sorulara birden fazla sözcükle yanıt veriyor. Sorulara birden fazla tümceyle yanıt veriyor. Sorulara birden fazla tümceyle yanıt veriyor ve karşı soruyla diyalogu geliştiriyor.

10.4 Yazma

Yazma becerisini ölçen sınavlar geleneksel uygulamalara göre “kompozisyon yazma” olarak düşünülmekteydi. Verilen yönergeler ise çoğunlukla bir tümceden ya da bir metinden hareketi içeren özellikteydi. Ancak TÖMER’in bugünkü sisteminde yazma becerisi görsel, işitsel ve metinsel bir yönergeden hareketi içermektedir. Tablo 7 yazma sınavının değerlendirilmesinde, puanlamaya etki edecek alanları göstermektedir.

Tablo 7 Yazılı Anlatımı Değerlendirme

1	Dilbilgisi	Olası dilbilgisi görünümünde yarıdan fazla yanlış yapıyor. Olası dilbilgisi görünümünde yarıdan az yanlış yapıyor. Olası dilbilgisi görünümünde hemen hemen hiç yanlış yapmıyor.
2	Sözcük Bilgisi	Düzeyinden beklenen sözcükleri hiç kullanmıyor. Düzeyinden beklenen sözcüklerin bazılarını kullanıyor. Düzeyinden beklenen sözcüklerin hemen hemen tamamını kullanıyor.
3	Tutarlılık	Tümceler arasında çoğunlukla kopukluk var. Tümceler arasında yer yer kopukluk var. Tümceler arasında çoğunlukla kopukluk hemen hemen hiç yok.
4	Uzunluk	Yazı, beklenen sözcük ve tümce sayısının çok altında. Yazıda, beklenen sözcük ve tümce sayısının yarısı kullanılmış. Yazıda, beklenen sözcük ve tümce sayısının hemen hemen hepsi kullanılmış.
5	Yazım ve Noktalama	Sözcüklerin çoğunu yanlış yazıyor ve hiç noktalama işareti kullanmıyor. Bazı sözcükleri yanlış yazıyor ve bazı noktalama işaretlerini kullanmıyor. Sözcüklerin hemen hemen hepsini doğru yazıyor ve noktalama işaretlerini doğru kullanıyor.

Yukarıda belirtilen değerlendirme ölçütleri, uygulanan sınavın öğretim elemanları tarafından nesnel olarak değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır. TÖMER'in sınav sisteminde yukarıda belirtilen değerlendirme ölçütleri kullanılmakta ve puanlamalar bu ölçütlere göre yapılmaktadır.

11. Sonuç

Sınav süreci 3 aşamadan oluşmaktadır. Sınavın hazırlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi. Bu çalışmada Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlere uygulanacak sınavların Avrupa Konseyinin yabancı dillerin öğretimi ile ilgili önerdiği Ortak Başvuru Metni ölçütleri temelinde dayanarak ne şekilde uygulanması gerektiği açıklanmıştır. Sınavların ana unsuru olan metin seçimi, sınava girecek adayların dil düzeyleri ve düzeylere ait söz varlığı ile doğru orantılı olması gerekmektedir. Belirli bir sürede edinilen bilgilerin ve kazanımların ölçüldüğü sınavlar öğrencilerin o süre içinde edinmiş oldukları bilgileri içermelidir. Sınavların hazırlanmasında dikkat edilmesi gereken bir konu da sınavların sınav hazırlama komisyonlarınca hazırlanması ve bir ölçme değerlendirme uzmanı görüşü alınmasıdır. Sınav sürecinin ikinci aşaması olan uygulamada sınavın yapıldığı ortamın sınav koşullarına uygunluğu önemsenmelidir. Değerlendirme (notlandırma) aşamasında ise özellikle sözlü anlatım ve yazılı anlatım becerilerini ölçen sınavlar tek uzmanın değerlendirilmesine bırakılmamalı, en az iki kişiden oluşan komisyonlar oluşturulmalıdır.

Bu araştırmaya model olarak seçilen Ankara Üniversitesi TÖMER sınav sistemi Avrupa Dil Pasaportu'na (ADP) uygun dil düzeylerini belirleme ve sertifikalandırmayı Ortak Başvuru Metnin'de belirtilen ölçütlere göre düzenlemektedir.

Kaynakça

- Bachman, L. F. 1990 Fundamental Considerations in Language Testing. Oxford University Press.
- McNamara, T. 2000. Language Testing. Oxford University Press.
- Milanovic, M. 2002. Common European Framework of Reference for Languages. Languages Examining and Test Development. Language Policy Division. Strasbourg.
- Council for Cultural Comitee, 2001. Common European Framework of Reference for Languages, Learning, Teaching, Assesment. Cambridge University Press.
- Schiess, R. 2001. Gemeinsamer europaischer Referenzrahmen für Sprachen, Langenscheidt.
- Weigle, S.C. 2002. Assessing Writing. Cambridge Language Assessment Series. Cambridge University Press.